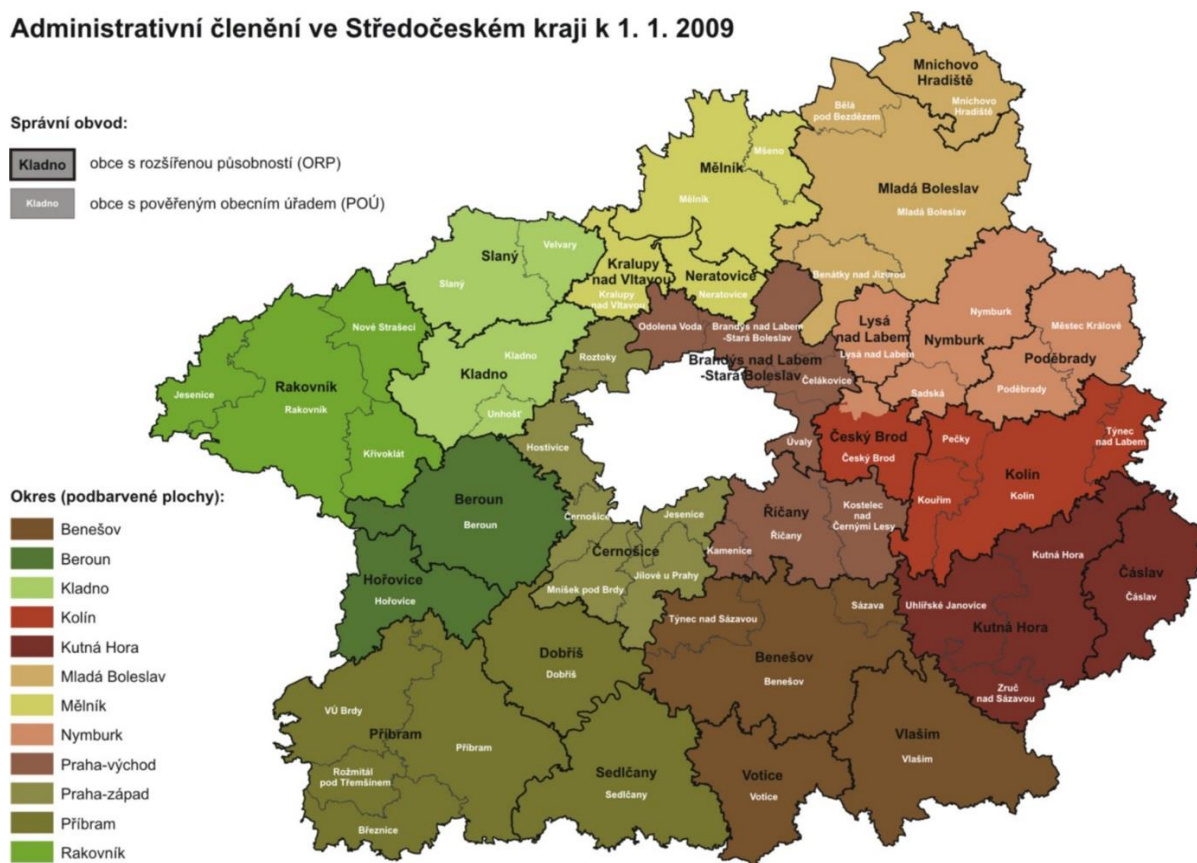

3. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA OKRESU BENEŠOV

Okres Benešov se rozkládá v jižní části Středočeského kraje na předělu mezi střední a jižní částí Čech. Na západě sousedí s okresy Příbram a Praha-západ, na severu s okresy Praha-východ, Kolín a Kutná Hora, na východě s okresem Havlíčkův Brod (kraj Vysočina), na jihu s okresy Pelhřimov (kraj Vysočina), Tábor a Písek (kraj Jihočeský).

Obrázek 1: Mapa okresů a obcí s rozšířenou působností Středočeského kraje

Administrativní členění ve Středočeském kraji k 1. 1. 2009

Zdroj: Český statistický úřad.

Okres Benešov je svou rozlohou 1 475 km² druhým největším okresem Středočeského kraje, na jehož celkové ploše se podílí 13,4 %. Území okresu je tvořeno převážně zemědělskou půdou (61,5 %) a lesními pozemky (28 %).

Povrch převážné části okresu tvoří Středočeská pahorkatina v povodí střední Vltavy a dolní Sázavy. Terén je členitý, lesnatý a s mnoha rybníky. Nadmořská výška území je velmi proměnlivá, zvedá se od 200 do 700 metrů n. m., nejvyšším bodem okresu je vrch Mezivrata (712 m. n. m.). Hornatost okresu tvoří táhnoucí se hřeben s Českou Sibiří a Sedleckou kotlinou. Část přirozených hranic okresu tvoří na severozápadě tok Vltavy až po Slapskou nádrž a z východní strany do Vltavy přitékající Sázava. Vybudováním Slapské přehrady na Vltavě a nádrže Švihov na Želivce změnila část těchto vodních toků zcela svůj charakter. Slapská vodní nádrž o ploše zhruba 1 390 ha (při naplnění) představuje nejen rezervoár užitkové vody, ale

stala se jedním z nejvýznamnějších center hromadné i individuální rekreace ve Středních Čechách. Nádrž Švihov o ploše 1 400 ha slouží jako zásobárna pitné vody.

Z přírodovědného hlediska představuje Benešovsko jednu z nejzachovalejších oblastí Středočeského kraje. Rozmanitá krajina s vodními toky představuje širokou nabídku vyžití v oblasti rekreace, turistiky i návštěv kulturních památek. V jižní části Benešovska se nachází chráněná krajinná oblast Blaník o rozloze 4 tis. ha. Jejím účelem je chránit typ staré kulturní zemědělské krajiny. Ve vyvážené harmonické krajině dominují vrchy Velký a Malý Blaník. Chráněná krajinná oblast je bohatá na historické a archeologické památky. Příkladem přírodní rezervace daného území je Podhrázský rybník u Bystřice (největší na okrese), kde hnízdí několik desítek druhů ptáků a je též vyhledávanou zastávkou tažných ptáků. Národní přírodní rezervace Ve Studeném má zachovány porosty pralesovitého charakteru. K nejvýznamnějším kulturním památkám bezesporu patří romanticky přestavěný zámek Konopiště s anglickým parkem, který je jednou z nejnavštěvovanějších českých památek. Dále se v okrese nachází gotický hrad Český Šternberk, barokní zámek Jemniště s anglickým parkem, renesanční zámek Kormorní Hrádek, zámek Líšno, románský hrad v Týnci nad Sázavou a Sázavský klášter. Kulturní památky tohoto druhu se nacházejí i v řadě dalších obcí, kromě toho je zde i řada kostelů a kaplí významné historické hodnoty.

V okrese Benešov žilo k 31. 12. 2013 celkem 96 273 osob (7,4 % z počtu obyvatel Středočeského kraje), což je 5. nejméně lidnatý okres kraje, přičemž hustota obyvatelstva představuje 65,3 obyvatel na 1 km² a je druhá nejnižší v kraji. Populace okresu Benešov stárne, zvyšuje se podíl obyvatelstva staršího 65 let a roste průměrný věk obyvatel.

Území okresu mělo dříve vysloveně zemědělský charakter. V současné době se stalo důležitým odvětvím ekonomické činnosti, kromě lesního hospodářství, má zde velké zastoupení také stavebnictví a průmysl. K 31. 12. 2013 bylo v registru ekonomických subjektů zapsáno celkem 24 344 subjektů (7,7 % subjektů Středočeského kraje). Podle převažující činnosti tvoří zemědělství a lesnictví 7 %, průmysl 12,9 %, stavebnictví 14,2 %, velkoobchod a maloobchod (vč. oprav a údržby motorových vozidel) 19,4 %. Dle sčítání lidu, domů a bytů 2011 žilo v okrese Benešov 47 002 ekonomicky aktivních obyvatel. K 30. 4. 2014 bylo v rámci okresu Benešov evidováno 3 418 uchazečů o zaměstnání a k dispozici 583 volných pracovních míst. Mírou nezaměstnanosti, která činila 5,2 %, se okres Benešov zařadil na 8. nejnižší místo pomyslného žebříčku okresů v rámci ČR. Tuto relativně příznivou situaci ovlivňuje mimo jiné rozvoj průmyslových zón, ale zejména dobrá dopravní dostupnost hlavního města Prahy.¹

V roce 2013 bylo v okrese dokončeno 282 bytů (5,3 % dokončených bytů kraje) a zahájeno 327 bytů (8,5 % zahájených bytů kraje).

Okres Benešov je tvořen územím 3 správních obvodů obcí s rozšířenou působností – Benešov, Vlašim, Votice, jejichž centry jsou stejnojmenná města. V současné době do okresu Be-

¹ MPSV ČR.

nešov náleží 114 obcí, z nichž 9 má statut města (Benešov, Bystřice, Neveklov, Pyšely, Sázava, Trhový Štěpánov, Týnec nad Sázavou, Vlašim, Votice) a 11 obcí statut městysu (Čechtice, Český Šternberk, Divišov, Křivsoudov, Louňovice pod Blánkem, Maršovice, Načeradec, Netvořice, Neustupov, Vrchotovy Janovice, Zdislavice).

Obrázek 2: Mapa okresu Benešov

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU BENEŠOV - STAV K 1.1.2009

Zdroj: Český statistický úřad.

Tabulka 2: Základní údaje o správních územích a jejich centrech okresu Benešov k 31. 12. 2013

Území	Počet obcí	Počet částí obcí	Výměra (ha)	Počet obyvatel	z toho ve věku 15 – 64 let	Hustota obyvatel/km ²
SO ORP ² Benešov	51	267	69 001	58 165	39 048	84,3
Benešov	1	15	4 687	16 520	11 301	352,5
SO ORP Vlašim	48	136	49 596	25 756	17 359	51,9
Vlašim	1	7	4 143	11 767	7 945	284,0
SO ORP Votice	15	146	28 879	12 352	8 109	42,8
Votice	1	21	3 640	4 596	2 938	126,3
Okres Benešov	114	549	147 500	96 273	64 516	65,3

Zdroj: Český statistický úřad.

² SO ORP – správní obvod obce s rozšířenou působností.

3.1. Struktura obyvatel okresu Benešov

Okres Benešov jako samostatný územní a správní celek, jak ho známe v dnešní podobě, vznikl v roce 1960. Vznikl sloučením okresu Benešov a Vlašim a přičleněním dalších obcí z okresů Votice, Sedlčany, Ledec nad Sázavou a Jílové. Od roku 1960 však procházel neustálými změnami v počtu obcí, to je také jedno z vysvětlení změny počtu obyvatel v okrese. Obce, které přibýly tzv. meziokresní územní změnou, jsou například Pyšely a Sázava. K častým změnám docházelo i uvnitř hranic okresu. V průběhu sedmdesátých let docházelo k integraci obcí, takže v roce 1980 bylo na okrese jen 76 obcí. Proti roku 1970 ubylo tedy 95 obcí, ale následně docházelo nejen k územním přesunům, ale i postupnému rozčlenění celku. Před komunálními volbami v roce 1991 došlo k rozsáhlému rozdělení, osamostatnilo se 25 obcí. V době SLDB³ v roce 2001 bylo na území okresu Benešov 115 obcí, tento počet trval do roku 2008, od roku 2009 je zde vedeno 114 obcí, z nichž pouze Benešov a Vlašim svou populací převyšují počet 10 000 obyvatel. Více jak 5 000 obyvatel má Týnec nad Sázavou a do velikostní skupiny 2 000–4 999 obyvatel patří Bystřice, Čerčany, Neveklov, Sázava a Votice. Nejvíce obcí (38) náleží do skupiny 200–499 obyvatel, které se na celkovém počtu podílejí 12,3 %, méně než 199 obyvatel má 36 obcí. K 31. 12. 2013 žilo v okrese Benešov celkem 96 273 osob (z toho 50,6 % žen), z nichž 17,1 % připadalo na centrum okresu město Benešov.

Tabulka 3: Základní charakteristika okresu Benešov podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2013

Velikostní skupina obcí dle počtu obyvatel	Počet obcí	Obyvatelstvo	
		Počet	Podíl na území (%)
do 199	36	3 844	4,0
200 – 499	38	11 883	12,3
500 – 999	22	15 538	16,1
1 000 – 1 999	10	13 137	13,6
2 000 – 4 999	5	17 973	18,7
5 000 – 9 999	1	5 611	5,8
10 000 a více	2	28 287	29,4
Okres Benešov	114	96 273	100,0

Zdroj: Český statistický úřad.

3.2. Vývoj počtu obyvatel

Vývoj počtu obyvatel je synergicky ovlivňován mnoha aspekty - nejen dlouhodobým vývojem populace, ale i věkovou strukturou, možnostmi v oblasti trhu práce, mírou nezaměstnanosti, atraktivitou a hygienou prostředí a kvalitou životního prostředí, nabídkou využití volného času, dostupností občanské vybavenosti, zdravotnictvím, školstvím apod.

³ SLDB – sčítání lidu, domů a bytů.

Při shrnutí vývoje obyvatelstva okresu Benešov v průběhu let 1930 až 2013 zde došlo k úbytku obyvatel o 10,1 %. Ve sledovaných letech bylo nejvíce obyvatel zaznamenáno v roce 1930 (107 070 osob), vlivem válečných a poválečných událostí však ubylo mnoho obyvatel a okres se již nikdy nedostal na předválečné hodnoty. Po roce 1950 dochází ve vývoji již jen k drobným změnám. Nejvyšší počet obyvatel okresu byl ve sledovaných letech do roku 2013 zaznamenán v roce 1961, pak až na období kolem roku 1980 docházelo k mírnému poklesu až do roku 1991 (o 2 285 osob). Tento pokles se dále do roku 2001 prohloubil ještě o 994 obyvatel, kdy byl v daném období zaznamenán nejnižší počet obyvatel.

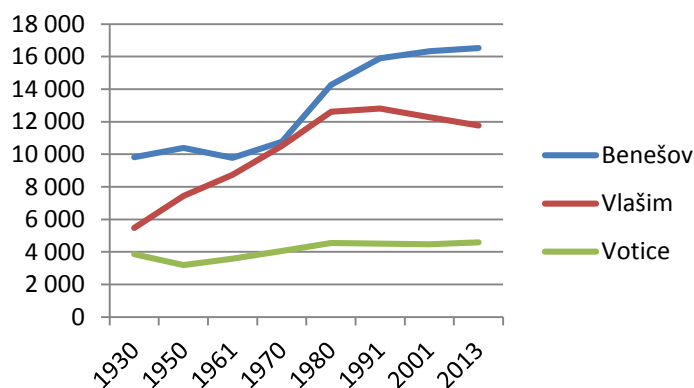
Ve sledovaných městech se počet obyvatel od roku 1930 zvýšil, v případě Votic o 19,1 %, Benešova o 68,2 % a Vlašimi až o 115,4 %. Zatímco Benešov zaznamenal mírný pokles pouze v roce 1961, od kterého počet obyvatel stoupá, ve Vlašimi dochází k úbytku od roku 2001 a ve Voticích po úbytku v letech 1991 a 2001 se počet obyvatel opět navýšil.

Tabulka 4: Vývoj počtu obyvatel okresu Benešov a měst Benešov, Vlašim a Votice k 31. 12. vybraných let

Území ⁴	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2013	Index 2013/1991
Benešov	9 820	10 387	9 774	10 769	14 258	15 892	16 323	16 520	103,95
Vlašim	5 464	7 444	8 747	10 515	12 613	12 809	12 270	11 767	91,87
Votice	3 860	3 191	3 578	4 047	4 558	4 514	4 462	4 596	101,82
Okres Benešov⁵	107 070	93 904	96 145	92 470	94 126	91 619	90 625	96 273	105,08

Zdroj: Český statistický úřad – Veřejná databáze ČSÚ.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel měst Benešov, Vlašim a Votice v letech 1930 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad – Veřejná databáze ČSÚ.

Od roku 2001, kdy byl v tomto tisíciletí zaznamenán nejnižší počet obyvatel okresu Benešov, dochází k jeho nárůstu, v roce 2013 zde žilo o 3 191 osob více než ve zmiňovaném roce 2001. U ORP Benešov a Votice se počet obyvatel rovněž navýšil, a to o 5 449, respektive 138 osob.

⁴ Údaje uváděné vždy k 31. 12. daného roku jsou přepočteny na územní strukturu platnou v roce 2010.

⁵ Údaje za okres jsou přepočteny za územní strukturu platnou v roce 2007.

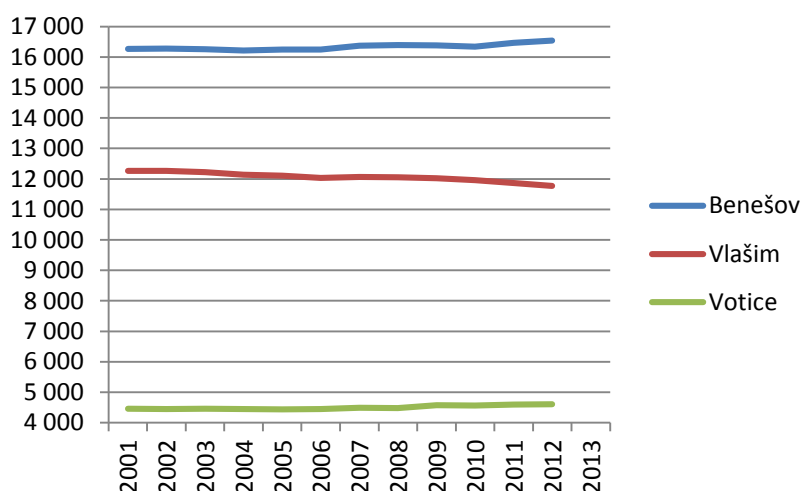
V ORP Vlašim dochází k pozvolným výkyvům, nicméně celkově se počet obyvatel snížil o 203 osob. Stejný trend jako ORP mají i jejich centra.

Tabulka 5: Vývoj počtu obyvatel správních územích a jejich centrech okresu Benešov k 31. 12. let 2001– 2013

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ORP Benešov	52 716	52 982	53 180	53 216	53 516	54 116	54 893	55 582	56 097	56 629	57 341	57 815	58 165
Benešov	16 262	16 277	16 257	16 208	16 245	16 247	16 375	16 395	16 382	16 343	16 460	16 541	16 520
ORP Vlašim	25 959	25 887	25 853	25 754	25 698	25 663	25 762	25 826	25 835	25 811	25 795	25 756	25 756
Vlašim	12 265	12 268	12 225	12 142	12 103	12 033	12 061	12 053	12 024	11 956	11 867	11 769	11 767
ORP Votice	11 915	11 889	11 908	11 874	11 860	11 906	11 976	12 038	12 159	12 212	12 309	12 312	12 352
Votice	4 458	4 452	4 461	4 446	4 434	4 447	4 492	4 481	4 571	4 562	4 596	4 603	4 596
Okres Benešov	93 082	93 220	93 392	93 301	93 516	94 110	92 631	93 446	94 091	94 652	95 445	95 883	96 273

Zdroj: Český statistický úřad – Databáze demografických údajů za obce ČR.

Graf 2: Vývoj počtu obyvatel ORP Benešov, Vlašim a Votice v letech 2001 - 2013

Zdroj: Český statistický úřad – Databáze demografických údajů za obce ČR.

Projekce obyvatelstva Středočeského kraje do roku 2065⁶ předpokládá, že na území Středočeského kraje by mělo koncem roku 2065 žít celkem 1 047 150 osob, což by mělo být v porovnání s početním stavem ke konci roku 2008 o 14,9 % osob méně (tj. o více než 183,5 tisíc obyvatel). Vývoj počtu obyvatel na menších územních celcích není projektován, nicméně jejich vývoj bude pravděpodobně podobný.

Podrobnější údaje jsou uvedeny v Sociálně demografické analýze města Mnichovo Hradiště a spádového území v Příloze č. 2.

⁶ Projekce obyvatelstva Středočeského kraje do roku 2065. Praha: ČSÚ, 2010. – Projekce vypovídá o hypotetickém vývoji počtu obyvatel daného kraje, který by byl výsledkem pouze očekávaného vývoje přirozené měny, do tvorby projekce nebyla zahrnuta migrace, neboť stěhování je na menších územních celcích nejobtížněji odhadnutelnou složkou celého modelu.

4. ZÁVĚRY Z ANALÝZY POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH A NÁVAZNÝCH SLUŽEB POSKYTOVANÝCH NA ÚZEMÍ OKRESU BENEŠOV

Tato analýza se stává jednou ze součástí aktualizace plánu. S přihlédnutím ke skutečnosti, že sociální služby ORP ⁷ Benešov, ORP Vlašim a ORP Votice jsou vzájemně provázány, je i tato analýza vztažena k území celého okresu Benešov.

Cílem této analýzy je zjištění aktuální situace na poli sociálních služeb v daném regionu. Obsahem realizované analýzy jsou jednak statistická data a pak také kvalitativní popis situace v regionu. Zde je uveden pouze základní přehled poskytovatelů a hlavní zjištění. Podrobná analýza za jednotlivá území je uvedena v příloze č. 3.

Tabulka 6: Přehled poskytovatelů služeb spolupracujících na šetření

1	CERPOS - dům na půl cesty
2	Domov seniorů Benešov, poskytovatel sociálních služeb
3*	Gaudia, o.p.s.
4*	Legion, o.s.
5	Magdaléna, obecně prospěšná společnost Centrum adiktologických služeb Magdaléna Benešov
6*	Mateřské centrum Hvězdička
7	Pečovatelská služba okresu Benešov
8	Regionální sdružení zdravotně postižených Benešovska
9	Svaz tělesně postižených v ČR o.s. okresní organizace Benešov
10*	Občanské sdružení Rozum a Cit
11	RUAH o.p.s.
12	Rytmus Benešov o.p.s. - pracoviště Benešov Rytmus Benešov o.p.s. - pracoviště Kutná Hora
13	VLTAWIA s.r.o. Rodinná psychologická poradna
14	Občanské sdružení TŘI Hospic Dobrého Pastýře
15	Centrum pro zdravotně postižené a seniory Středočeského kraje o.p.s.
16	SEN pro SEN, s.r.o.
17	Domov pro seniory Pyšely
18	Cesta integrace, o.p.s. (občanská poradna Benešov)
19	Nemocnice Rudolfa a Stefanie Benešov, a.s. nemocnice Středočeského kraje
20	Farní charita Starý Knín

⁷ Obec s rozšířenou působností

21	Integrované centrum sociálních služeb Odlochovice
22	Domov seniorů Jankov, poskytovatel sociálních služeb
23	Domov seniorů Vojkov, poskytovatel sociálních služeb
24	Villa Vallila, občanské sdružení
25*	Statek Vlčkovice, o.p.s.
26	Domov ve Vlašimi, poskytovatel sociálních služeb
27*	Diakonie ČCE - středisko ve Vlašimi
28	Farní charita Vlašim
29	Rehabilitační ústav Kladruby

Zdroj: Zpracované šetření, březen 2014

4.1. Hlavní zjištění provedeného šetření

- Některé ze služeb jsou poskytovány v omezeném počtu a pouze na území jednoho ORP, tudíž se zákonitě objevují v přehledu chybějících služeb a neuspokojených klientů (např. sociální rehabilitace poskytována pouze jednou organizací na území ORP Benešov).
- Počet poskytovatelů a spektrum poskytovaných služeb se také odvíjí od velikosti území jednotlivých ORP.
- V mnohých případech je nebo může být „chybějící“ služba zajišťována organizacemi z blízkého okolí, které svou územní působností mnohdy překračují celý benešovský region.
- Rozlehlost celého sledovaného regionu, rozprostření služeb není rovnoměrné a lidé musí mnohdy dojíždět, což u starších občanů může znamenat problém – naopak mnoho poskytovatelů je „mobilních“ a se svými službami přichází za klientem (terénní a ambulantní služby).
- Vyjma poskytovatelů na území ORP Votice, kteří nabídku svých služeb směřují pouze na několik cílových skupin klientů, je na zbylém území rozpětí poskytovaných sociálních služeb zacíleno téměř na celé spektrum cílových skupin uživatelů definovaných odpovídajícím zákonem. Průřezově je nejvíce služeb nabízeno cílové skupině seniorů a osobám se zdravotním postižením.
- V rozdělení dle věkových kategorií uživatelů služeb je napříč jednotlivými částmi území okresu dominantní skupina obyvatel od 27 do 80 let (dospělí, mladší a starší senioři).
- Obecně lze říci, že se vzrůstajícím věkem klientů se počet nabízených služeb ze strany poskytovatelů zvyšuje.
- Návazné služby nabízené poskytovateli, kteří se zúčastnili tohoto šetření, se paradoxně zaměřují na mladší věkové kategorie klientů (děti a dospělí) oproti zanalyzovaným sociálním službám, kterým dominuje kategorie seniorů.

- K problematice zmapování kapacit jednotlivých organizací bylo přistoupeno z pohledu zhodnocení počtu registrovaných klientů. V tomto ohledu jednoznačně dominují na celém území domovy pro seniory, které jsou zároveň (a možná i proto) v popředí seznamu sociálních služeb s nejvyšším počtem neuspokojených žádostí/žadatelů. Je nutné ale poznamenat několik faktů. Jednak že právě tento druh služby má jeden z nejednoznačnějších způsobů registrace počtu klientů a dále pak, že samotný počet neuspokojených zájemců nemusí odrážet reálnou potřebu navýšení kapacit.
- Oblast vzájemné spolupráce organizací poskytujících sociální či návazné služby na celém okrese Benešov lze označit za dobrou a fungující.
- Dobrou vizitkou je také rozvinutá oblast spolupráce s dobrovolníky, jejichž služeb mnozí poskytovatelé využívají.
- Hlavní problém napříč celým spektrem spolupracujících poskytovatelů je oblast financí, organizace upozorňují na dlouhodobou nejistotu, která je důsledkem současné formy financování tohoto sektoru.
- Otázka plánů jednotlivých poskytovatelů do budoucna byla velmi silně ovlivněna již výše uvedenou finanční nejistotou. Jako hlavní položky plánovaných akcí uvedme rozšíření již nabízených služeb či registrace nových, rozšíření časové dostupnosti služeb, řešení otázky prostor pro poskytování služeb.
- Jako hlavní informační kanály pro veřejnost a potenciální klienty se ukázaly být webové stránky, letáky a publikování v regionálním tisku.
- Z vyjádření jednotlivých organizací lze mezi řádky vyčíst, že se snaží zlepšovat své PR a dbají na dobrou a širokou prezentaci své činnosti a nabídky služeb.
- Očekáváním poskytovatelů sociálních služeb na okrese Benešov dominuje zlepšení finanční oblasti/podpory a zlepšení otázky prostor, kde jsou služby poskytovány (problematika nájemného).
- Jedním z hlavních zjištění tohoto šetření se stává otázka potenciálně chybějících služeb na daném území. Na tuto otázku bychom mohli odpovědět na základě fakticky uvedených dat od poskytovatelů a z těch plynoucího seznamu služeb, které fakticky na okrese Benešov chybí. Druhý úhel pohledu je ze strany samotných poskytovatelů, kteří se k této otázce volně vyjadřovali. Z obou proudů by vznikl poměrně dlouhý výčet, ovšem jak zmiňujeme mnohokrát v textu samotné analýzy – domnělá „nepřítomnost“ služby nemusí nutně znamenat její nezbytnou potřebnost. Vytvoření odpovídající skupiny služeb, jejichž absence na okrese Benešov je skutečně problémem by mělo být jedním z výstupů procesu komunitního plánování, které právě probíhá.

5. ANALÝZY POTŘEB OBČANŮ- SHRNUÍ

V následujících podkapitolách jsou uvedena shrnutí všech zrealizovaných analýz, v plné verzi je možné najít na stránkách www.ssob.info nebo v přílohách č. 4. tohoto dokumentu.

5.1. Potřeby dětí a mládeže⁸

Kontext a cíle realizovaného šetření

Výzkum potřeb dětí a mládeže ve vazbě k řešení nepříznivých sociálních životních situací je navržen jako jeden z podkladů pro nový Komunitní plán sociálních služeb okresu Benešov, který vychází z provázanosti sociálních služeb ORP Benešov, ORP Vlašim a ORP Votice.

Východiskem dlouhodobé vize pro plánování sociálních služeb pro občany Benešovska je teze, že mají-li být sociální služby pro občany efektivní, je zapotřebí vycházet ze samotné potřeby existujících služeb a případně identifikovat služby nové, které pro občany území nejsou dostupné, ale jejich potřeba je danou skupinou obyvatel pocíťována.

Naše šetření se zaměřilo na zjišťování potřeb cílové skupiny – **děti a mládež**.

Závěrečná zpráva popisuje dílčí zjištění a z nich vyplývající potřeby, které byly v průběhu šetření identifikovány. Dalším krokem jsou pak návrhy na řešení, které by měly být stanoveny v rámci pracovních skupin s ohledem na možnosti jejich realizace a udržitelnosti.

Metodika šetření a průběh sběru informací

Pro účely našeho šetření jsme použili výzkumnou metodu skupinových diskusí se žáky vybraných základních škol a metodu individuálních hloubkových rozhovorů s experty.

Šetření se celkem zúčastnilo 49 žáků osmých a devátých ročníků základních škol ve Vlašimi, Voticích, Poříčí nad Sázavou a Sázavě. Individuální rozhovory byly realizovány s 8 experty působících na daném území v oblasti školství a volnočasových aktivit pro děti a mládež.

Skupinové diskuse a individuální rozhovory byly realizovány v dubnu 2014.

Závěry lokality – Sázava

Mezi hlavní témata našeho šetření patřila problematika volného času, mezilidských vztahů a rizikových jevů.

⁸ Zdroj: ANALÝZA POTŘEB OBČANŮ NA ÚZEMÍ OKRESU BENEŠOV – se zaměřením na potřeby dětí a mládeže ve vybraných lokalitách území - *Mgr. Petra Dobiášová*

Je třeba si uvědomit, že „náctiletí“ preferují neorganizované trávení volného času, a to především ve společnosti svých vrstevníků. Chtějí chodit ven, společně sportovat, v případě nepříznivého počasí chtějí mít možnost „zajít někam“, kde by si mohli povídat a i zde svůj čas trávit aktivně. Mladí by v Sázavě tedy uvítali nejen venkovní sportoviště, ale i zázemí, kde by se mohli scházet za nepříznivého prostředí.

Je třeba si dále uvědomit, že mladí lidé mají spoustu starostí. Jedná se o starosti vyplývající ze vztahů v rodině, ze vztahů s vrstevníky či například s pedagogickými pracovníky. Mnohdy může pomoc dítě vyslechnout a na danou situaci adekvátně reagovat, např. zohlednit školní hodnocení apod.

Jako nejvíce rizikové se v rámci Sázavy ukázala snadná dostupnost alkoholických nápojů. Mladí lidé si zde velmi jednoduše mohou pořídit nejen pivo, ale i tvrdý alkohol.

Za důležité také považujeme zmínit, že jsme u oslovených dětí zaznamenali velmi silné protiromské názory, a to nejen v souvislosti se zmiňovanou lokalitou tzv. Kácku, ale také v souvislosti s jejich romskými spolužáky.

Závěry lokality – Týnec nad Sázavou

V závěru setkání se respondenti společně shodli, že hlavní témata, která by se v obci ve vztahu k dětem a mladým lidem měla řešit, jsou: bezpečnost chodců v souvislosti s dopravním provozem v obci, otázka kyberšikany a zajištění možností pro trávení volného času dojíždějících žáků v době, kdy čekají na autobusové spoje.

Závěry lokality – Vlašim

V rámci našeho šetření byla zmiňována především problematika dětí z rodin ohrožených sociálním vyloučením, především v důsledku chudoby. V této souvislosti byla vnímána potřeba zřízení nízkoprahového zařízení ve městě.

Závěry lokality – Votice

Zájmová činnost je ve Voticích zajišťována především prostřednictvím Základní školy Votice. Informovanost o nabídce kroužků je na relativně vysoké úrovni. Pozitivně jsme vnímali, že škola není především pro žáky nižších ročníků pouze vzdělávací institucí, která na ně klade pouze úkoly, nároky a požadavky, ale v rámci školy se také mohou projevovat v zájmových oblastech, které je baví a které jim dávají možnost vyniknout. Zájem o tyto aktivity však s věkem postupně klesá. V tomto směru je důležité mladým lidem nabídnout prostor, kde svůj volný čas mohou trávit neorganizovaně, ale přesto aktivně a smyslně.

V rámci našeho šetření se řešila také otázka rizikového chování mladých lidí. V této souvislosti byla vnímána potřeba zřízení nízkoprahového zařízení ve městě.

Obecné závěry

Problematika volného času dětí a mládeže byla stěžejním tématem všech realizovaných diskusí. V očích žáků osmých a devátých ročníků je většina organizovaných aktivit určena mladším dětem. Ne vždy se však mladí lidé v posledních ročnících základní školy a studenti středních škol chtějí zapojit do organizovaných činností. Proto je důležité v lokalitě nabízet nejrozmanitější možnosti pro trávení volného času, a to nejen sportovním vyžitím, ale i kulturním vyžitím.

Velmi dobrá alternativa trávení volného času je využívání veřejných hřišť. Děti a mladí lidé na nich mohou hrát například florbal, fotbal nebo basketbal apod. se svými spolužáky a kamarády v přirozeně zformované sociální skupině. Tato nabídka také vyhovuje spontánnímu chování, momentálnímu nápadu, není vázána na určitý čas, na finance, neomezuje ji ani nárok na pravidelnou docházku. Rozšiřování takovýchto sportovišť a hřišť je proto v každé obci velmi důležité. Je třeba si uvědomit, že na hřištích chtějí trávit volný čas děti různého věku a je třeba tyto zařízení přizpůsobit různým věkovým skupinám.

V rámci volného času mládeže je třeba se zaměřit na rizikové chování a s ohroženými mladými dětmi je třeba začít pracovat prostřednictvím terénní sociální práce, případně v rámci aktivit nízkoprahového zařízení pro děti a mládež. Městská policie by se v rámci své činnosti měla zaměřit na obchody, benzínové pumpy, herny a restaurační zařízení, kde mohou žáci zakoupit cigarety či alkoholické nápoje.

V lokalitě je vnímán nedostatek dětských psychologů. Chybí zde terénní intervenční práce v rodinách. Pozornost si zaslouží především děti z rodin, kde probíhá rozvodové řízení rodičů, kde děti žijí pouze s jedním rodičem (nejčastěji s matkou - samoživitelkou) nebo mají rodiče náročná či více zaměstnání a nemají na děti dostatek času.

Rovněž by se učitelé a pedagogičtí pracovníci měli zaměřit na vztahy, které panují mezi žáky v jednotlivých třídách, neboť se v dnešní době často objevuje na školách šikana, která může mít různé podoby. Tomuto jevu je nutné včas předcházet, pokud se již vyskytne, velmi důsledně jej vyřešit. Šikana je samozřejmě negativním jevem sama o sobě, ale může také vést žáky k záškoláctví a k dalšímu rizikovému chování.

5.2. Potřeby seniorů a osob se zdravotním postižením žijících ve venkovských lokalitách⁹

Kontext a cíle realizovaného šetření

Výzkum potřeb občanů ve vazbě k řešení nepříznivých sociálních životních situací je navržen jako jeden z podkladů pro nový Komunitní plán sociálních služeb okresu Benešov, který vychází z provázanosti sociálních služeb poskytovaných na území ORP Benešov, ORP Vlašim a ORP Votice.

Plánování sociálních služeb pro občany Benešovska vychází z předpokladu, že mají-li být sociální služby pro občany efektivní, je zapotřebí vycházet ze samotné potřebnosti existujících služeb a případně identifikovat služby nové, které pro občany území nejsou dostupné, ale jejich potřebnost je danou skupinou obyvatel pociťována.

Naše šetření se zaměřilo na zjišťování potřeb cílových skupin:

- osoby se zdravotním postižením a senioři (obyvatele venkovských lokalit);
- osoby pečující (obyvatelé venkovských lokalit).

Závěrečná zpráva popisuje problémové oblasti, které byly v průběhu šetření identifikovány.

Tyto oblasti jsme rozpracovali do jednotlivých bodů na základě informací, které jsme během šetření získali. Uvedená zjištění jsou určena především k další diskusi v rámci pracovních skupin, nejedná se o všeobecně platné závěry.

Metodika šetření a průběh sběru informací

Pro účely našeho šetření jsme použili výzkumnou metodu individuálních hloubkových rozhovorů, které patří mezi nejzákladnější metody kvalitativního sociologického výzkumu. Šetření se celkem zúčastnilo 28 seniorů a osob se zdravotním postižením a 16 pečujících. Individuální rozhovory byly realizovány v dubnu 2014.

Závěry

Závěrečná zpráva popisuje problémové oblasti, které byly v průběhu šetření identifikovány. Dále jsou zde navržena doporučení, která vycházejí ze zjištěných skutečností a jsou vztažena ke sledovaným cílovým skupinám. Tato doporučení jsou určena především k další diskusi v rámci pracovních skupin.

⁹ Zdroj: ANALÝZA POTŘEB OBČANŮ NA ÚZEMÍ OKRESU BENEŠOV – se zaměřením na potřeby seniorů a osob se zdravotním postižením žijících ve venkovských lokalitách - Mgr. Petra Dobiášová

Oblast sociálních služeb

- Podpora stávajících pečovatelských služeb, služeb osobní asistence a odlehčovacích služeb.
- Zajištění dostupnosti terénních sociálních služeb v rámci celého území.
- Zajištění dostupnosti pečovatelské služby ve večerních hodinách a o víkendech.
- Zajištění pobytové odlehčovací služby pro osoby se zdravotním postižením, kde o ně bude postaráno poté, co se rodina nebude moci již starat.
- Podpora sociální aktivizace seniorů a osob se zdravotním postižením.
- Podpora služeb, které částečně slouží jako prevence sociálního osamění a izolace.
- Zajištění dostupnosti sociální služby chráněné bydlení a podpora samostatného bydlení.

Oblast služeb návazných

- Monitoring potřeb osob osamělých v oblasti poradenství.
- Podpora inkluze osob se zdravotním postižením do majoritní společnosti.
- Zajištění dopravy pro klienty ambulantních sociálních služeb.
- Zajištění dopravy k lékaři.
- Zajištění pomoci v péči o dům a zahradu.

Oblast bydlení

- Pravidelný monitoring bytové situace osamělých seniorů a osob se zdravotním postižením (ve spolupráci s pečovatelskou službou, lékaři apod.).
- Pravidelný monitoring životních podmínek seniorů a osob se zdravotním postižením.
- Zajištění nabídky alternativních forem bydlení v případě nepříznivé bytové situace seniorů a osob se zdravotním postižením pomocí zajištění dostatečné nabídky malometrážních a bezbariérových bytů.
- Zajištění nabídky chráněného bydlení pro osoby se zdravotním postižením.

Oblast bezbariérovosti

- Zvyšování úrovně bezbariérovosti.
- Zajištění dostupnosti kompenzačních pomůcek.

Informovanost

- Zajistit dostupnost informací o možnostech pomoci, péče či podpory, které by lidé získali v momentě, kdy je potřebují.
- Zajištění efektivní distribuce katalogu sociálních služeb a jeho pravidelná aktualizace.
- Pravidelné předávání informací o sociálních službách a službách návazných odborníkům, kteří v rámci svého povolání jsou s osobami se zdravotním postižením v každodenním kontaktu (např. lékaři).
- Zajištění informovanosti pečujících o způsobech péče.

- Zajištění dostupnosti informací o půjčově kompenzačních pomůcek.
- Podpora a zajištění setkávání pečujících o osoby se zdravotním postižením (výměn zkušeností, zachování sociálních kontaktů).
- Podpora komunitního plánování sociálních služeb.

Podpora spolkového života, prevence sociální izolace a osamění

- Podpora stávajících seniorských aktivit.
- Rozšiřování nabídky volnočasových aktivit cílených na skupinu seniorů.
- Zajištění dostatečné informovanosti seniorů.
- Podpora aktivit cílených na seniory se zdravotním omezením.
- Podpora aktivit cílených na osoby se zdravotním postižením.
- Podpora akcí cílených na osamělé seniory a osoby se zdravotním postižením.
- Rozvoj aktivit seniorských klubů a spolků, jejichž cílem je prevence osamělosti a sociální izolovanosti seniorů (pozvánky k účasti formou osobních pozvánek, akce typu „přiveďte svého souseda/sousedku“, kontakt s členy klubů a zájmových spolků, kteří se již ze zdravotních důvodů pravidelných akcí nemohou účastnit apod.)
- Návštěvy osamělých seniorů a osob se zdravotním postižením v domácnostech.
- Podpora místních komunit.

Podpora pracovního uplatnění osob se zdravotním postižením

- Podpora osob se zdravotním postižením v uplatnění se na pracovním trhu.
- Zvýšení informovanosti místních zaměstnavatelů o možnostech zaměstnávání osob se zdravotním postižením a zvýšení jejich motivace.

5.3. Potřeby osob se zdravotním postižením v produktivním věku

Kontext a cíle realizovaného šetření¹⁰

Výzkum potřeb občanů ve vazbě k řešení nepříznivých životních situací je navržen jako jeden z podkladů pro nový Komunitní plán sociálních služeb okresu Benešov, který navazuje na provázanost sociálních služeb ORP Benešov, ORP Vlašim a ORP Votice. Plánování sociálních služeb pro občany Benešovska vychází z předpokladu, že mají-li být sociální služby pro občany efektivní, je zapotřebí vycházet ze samotné potřebnosti existujících služeb a případně identifikovat služby nové, které pro občany území nejsou dostupné, ale jejich potřebnost je danou skupinou obyvatel pocítována. Naše šetření se zaměřilo na zjišťování potřeb cílové skupiny definované těmito kritérii:

- osoby se zdravotním postižením;
- obyvatelé měst Benešov, Vlašim a Votice;

¹⁰ Zdroj: ANALÝZA POTŘEB OBČANŮ NA ÚZEMÍ OKRESU BENEŠOV – se zaměřením na potřeby osob se zdravotním postižením v produktivním věku - Mgr. Petra Dobiášová

- osoby ve věku 18–65 let.

Závěrečná zpráva popisuje potřeby, které byly v průběhu šetření identifikovány. Dále jsou v textu navržena doporučení, která vycházejí ze zjištěných skutečností a jsou vztažena ke sledované cílové skupině. Tato doporučení jsou určena především k další diskusi v rámci pracovních skupin. V rámci diskuse nad jednotlivými opatřeními je třeba také vycházet ze skutečnosti, že osoby se zdravotním postižením tvoří velmi rozdílnou skupinu a jednotlivá opatření jejich podpory by měla být vždy koncipována na základě individuálních potřeb.

Metodika šetření a průběh sběru informací

Pro účely našeho šetření jsme použili výzkumnou metodu individuálních hloubkových rozhovorů. Tato metoda patří mezi nejzákladnější metody kvalitativního sociologického výzkumu.

Šetření se celkem zúčastnilo 11 osob se zdravotním postižením. Individuální rozhovory byly realizovány v dubnu 2014.

Závěry

Z námi zjištěných potřeb osob se zdravotním postižením ve věku od 18 do 65 let vyplývá, že pokud je to možné, tyto lidé potřebují podporu především v rámci začlenění do běžného života majoritní populace. Deklarují potřebu podpory v uplatnění na trhu práce, potřebu dostupnosti uzpůsobených volnočasových aktivit, potřebu přizpůsobeného bydlení v rámci běžného bytového fondu, případně potřebu bydlení za podpory sociálních služeb.

Pokud to tedy není nezbytně nutné, tyto lidé chtějí být na pomoci sociálních služeb nezávislí.

Přesto však je třeba pro tuto cílovou skupinu zajistit dostupnost sociálních služeb:

- Osobní asistence.
- Podporované zaměstnávání.
- Podporované a chráněné bydlení.
- Zajištění dostupnosti motivačních programů pro osoby se zdravotním postižením.
- Podpora programů, jejichž cílem je pomoc lidem se zdravotním postižením nejen se získáním zaměstnání, ale i s jeho následným udržením (pracovní rehabilitace).
- Podpora chráněných míst a sociálně terapeutických dílen.
- Zvýšení informovanosti lokálních zaměstnavatelů o výhodách, které jim zaměstnávání osob se zdravotním postižením přináší (finanční možnosti, poradenství apod.).
- Zajištění dostatečné nabídky malometrážních a bezbariérových bytů.
- Zajištění dostupnosti tzv. „sociálního bydlení“.
- Zajištění dostatečné nabídky chráněného bydlení pro osoby se zdravotním postižením.

- Podporovat a rozšiřovat volnočasové aktivity uzpůsobené osobám se zdravotním postižením.
- Podporovat místní komunity.
- Zvyšování úrovně bezbariérovosti.
- Zajistit dostupnost informací o možnostech pomoci, péče či podpory.
- Zajištění efektivní distribuce katalogu sociálních služeb a jeho pravidelná aktualizace.
- Zajištění dostupných a aktuálních informací na webovém portálu.
- Pravidelné předávání informací o sociálních službách a službách návazných odborníkům, kteří v rámci svého povolání jsou s osobami se zdravotním postižením v každodenním kontaktu (např. lékaři).
- Podpora komunitního plánování sociálních služeb.